

РЕЦЕНЗИЯ

от Сашо Георгиев Пенев, доктор по право
професор по финансово право в СУ „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет, катедра
Административноправни науки

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование -Социални, стопански и правни науки

професионално направление - 3.6.Право

докторска програма – Административно право и процес

Автор: Донка Георгиева Пехливанова

Тема: Принудително изпълнение на публичните вземания

Научен ръководител: проф. Иван Тодоров Тодоров, ПУ „ Паисий Хилендарски "

1. Общо описание на представените материали

Със заповед Р 33 – 947 от 15.03.2021 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „ Принудително изпълнение на публичните вземания“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование- Социални, стопански и правни науки, професионално направление – 3.6. Право, докторска програма – Административно право и процес. Автор на дисертационния труд е Донка Георгиева Пехливанова – докторантка в редовна форма на обучение към катедра Публичноправни науки с научен ръководител професор, доктор по право Иван Тодоров Тодоров, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски".

Представеният от Донка Георгиева Пехливанова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд от 1.03.2021 г.;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд от 19.02.2021 г.;

- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи от 1.03.2021 г.;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет, издадена от ръководителя на катедрата по „Публичноправни науки“ при Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ от 4.03.2021 г.

Докторантът е приложил 5 броя статии, от които четири публикувани и една под печат.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантката Донка Георгиева Пехливанова, според представената автобиография, е завършила специалност „Право“ в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в периода 2004-2009 г., притежава образователно-квалификационна степен магистър и професионална квалификация юрист. Така е изпълнено първото условие на чл. 6, ал.1 от ЗРАСРБ за придобиването на образователната и научна степен „доктор“. Работила е като юрисконсулт (2011-2013 г.) и като помощник частен съдебен изпълнител (от 2015 г. и понастоящем). Практическата трудова дейност на докторантката в областта на частното съдебно изпълнение обуславя и интересът ѝ към разглежданата в дисертационния труд проблематика. От представените материали във връзка със защитата на дисертационния труд може да се направи изводът, че е налице и второто условие предвидено в чл.6, ал.1 във връзка с чл. 2б, ал. 3 от ЗРАСРБ за спазване на минималните национални изисквания.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Актуалността на темата се обуславя от богатата проблематика на принудително изпълнение на публичните вземания и съотношението на това производство с изпълнението на частните вземания. Авторът правилно отбелязва в автореферата, че актуалността на темата се обуславя от два фактора - законосъобразно и съразмерно изпълнение от страна на органите по изпълнение и съблюдаване правата и законните интереси на гражданите. Законосъобразното принудително изпълнение е гаранция както за защита на интересите на държавата от точно и в срок изпълнение на публичните вземания, така и за защита на правата и законните интереси на гражданите с оглед съхраняване на имуществото им и от законосъобразно упражняване на правомощията на публичните вискатели и изпълнители. Чрез съразмерното изпълнение са провежда принципът на съразмерност уреден в чл. 6 от АПК, който намира

своето специфично проявление в уредбата на принудителното изпълнение на публичните вземания в ДОПК. Макар и да съществуват теоретични разработки в изследваната област, актуалността на темата се обуславя от динамиката на измененията в законодателството, натрупващата се и обхваната от дисертанта съдебна практика, от възникващите спорни проблеми, от необходимостта от анализ на практическото приложение на правната уредба. Намирам, че разглежданите от автора въпроси в съдържанието на дисертационния труд са свързани с извършване на последваща оценка на въздействието на правната уредба на принудителното изпълнение на публичните вземания. Предложените от автора изменения на правна уредба *de lege ferenda*, макар и да подлежат на дискусия, също доказват актуалността на темата и практическата ѝ насоченост. От друга страна обобщаването на теоретичните постижения, анализът на съдебната практика и самостоятелните приноси на автора в изследването, изразяващи се в очертаването на спорни въпроси и предложения за решаването им, правят изследването актуално от гледна точка на нуждите на правоприлагащите нормативната уредба лица.

Конкретните задачи на изследването характеризиращи неговата цел са логически правилно поставени и изпълнени чрез съдържанието на дисертационния труд и изводите на автора. Обосновават се конкретни изводи относно позитивните аспекти и несъвършенства на правната уредба, които се изведени от практическата дейност по прилагането на ДОПК.

4. Познаване на проблема

Докторантът безспорно познава състоянието на правната уредба на принудителното изпълнение на публичните вземания поради работата му като помощник частен съдебен изпълнител. Задълбочените познания на материята личат и от начина на структуриране на труда, от поставянето на задачите на научното изследване, от съдържателния аспект на анализа на поставените проблеми и от изводите на автора. Авторът коректно и творчески интерпретира научните постижения в изследваната област, свързва ги с натрупалите се практически проблеми и прави самостоятелни оригинални изводи.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на решаваните в дисертационния труд задачи. В дисертационния труд са използвани общонаучни и специални методи на изследване. С помощта на правно-историческия метод се проследява възникването и развитието на понятието за публично вземане. Чрез сравнително-правния метод се характеризират специфични елементи на принудителното изпълнение на публичните вземания в сравнение със способите за изпълнение

на частните вземания. Логическите изводи и заключения в дисертационния труд се основават на съчетаното прилагане на горните методи, заедно с правния анализ и синтез, както и с методите на индукция, дедукция.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от общо 251 страници. Съдържа увод, три глави и заключение. Всяка от главите е разделена на раздели и подраздели. Направени са общо 333 бележки под линия. Приложен е списък на ползваната литература, а така също и на използваните съкращения.

Дисертационният труд трябва да съдържа научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд трябва да показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания (чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ). Тези критерии са предмет на преценка в рецензията.

Уводът на дисертационния труд (с. 6 - 8) въвежда в темата, като обосновава необходимостта от актуално научно изследване на принудителното изпълнение на публичните вземания, както и практическата приложимост на резултатите от изследването. Смятам, че авторът ясно е посочил в увода целта, задачите и предметът на изследването чрез очертаване на неговото съдържание с оглед значението на принудителното изпълнение да допринесе за правилното функциониране на държавата, а от там и на цялото общество, което ползва благата, осигурени чрез публичните средства. Смятам, че в дисертационния труд публичното изпълнение се очертава като способ за изпълнение свързан с държавната принуда, но тази принуда се упражнява в полза на обществото и при зачитане на правата и законните интереси на гражданите, макар и длъжници на публични вземания.

Първа глава „Общи положения“ (с.9 – с. 72) е структурирана в пет параграфа. Разгледано е понятието за публично вземане при действащата правна уредба на чл. 162, ал. 2 от ДОПК и в исторически аспект. Анализирани са субектите и страните в производството по принудително изпълнение. На самостоятелен анализ е подложена характеристиката на възможните органи по принудително изпълнение. Изследвана е проблематиката на връчването на съобщения в принудителното изпълнение по ДОПК. Описани са предели на отговорността при изпълнението както на длъжника така и на трети лица.

Втората глава „Развитие на изпълнителното производство“ (с. 92 – с. 164) е структурирана в седем параграфа. Изследвани са започването, спирането, възобновяването и прекратяването на изпълнителното производство. Анализирани са конкуренцията между производств-

вото по принудително изпълнение по ДОПК и други изпълнителни производства. В самостоятелни раздели е обсъдена проблематиката на присъединяване на кредитори и конкуренцията между публични вземания. Подробно е разгледана защитата срещу принудителното изпълнение.

Третата глава „Способи за принудително изпълнение“ (с. 165 – с . 239 е структурирана в три параграфа. Обхваната е проблематиката на обезпечителното производство в самостоятелен параграф. Разгледани са способите за изпълнение - изпълнение върху вземания на длъжника, изпълнение върху движими и недвижими вещи.

В заключението са обобщени резултатите от научното изследване на обсъжданите в дисертацията проблеми, обобщени са предложенията за промяна в правната уредба.

Освен пълното познаване на българската правна литература, на съдебната и административна практика по въпросите обсъждани в увода, главите и заключението на дисертационния труд, авторът показва и умения за очертаване на проблемите при създаването на правната уредба и при правоприлагането и предлага становища за тяхното решаване. Намирам теоретичните разсъждения и изводите на автора за принос в правната наука, които е оригинален от гледна точка на изследваната проблематика.

След запознаването ми със съдържанието на дисертационния труд оценявам положително теоретични правни знания на докторантката, които смятам за задълбочени и ясно изразени. Теоретичните познания не само в изследваната проблематика, но и в правната област въобще са дали възможност да се направи актуална и обусловена от нуждите на практиката характеристика на съвременната правна уредба на принудителното изпълнение на публичните вземания и свързаните с него правни институти. Установява се връзката на практическите познания на авторката, които са провокирали в нея поставянето, обсъждането и предлагането на решения на изследваните в дисертационния труд проблеми. Налице е предпоставката за положителна оценка на дисертационния труд - дисертационният труд трябва да показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания (чл. 6, ал.3, изречение второ от ЗРАСРБ). Авторът използва научен апарат, въз основа на който анализира породените от практиката проблеми, извежда характеристиките на правните явления и обобщава възможни юридически решения. Това му е дало възможност систематично да обхване и да разсъждава критично върху развитието на обществените правни отношения свързани с принудителното изпълнение на публичните вземания. В работата авторът показва и интердисциплинарни правни познания, защото материята обхваща и институти на административното право, финансовото

право, гражданското право, а понастоящем и правото на ЕС. От езикова гледна точка качеството на работата е високо и се отличава с яснота и точност при боравенето с правната терминология, което също доказва, че кандидатката притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Научните и научно-приложни постижения в дисертационния труд могат да се определят като формулиране и обосновка на нови научни проблеми в областта на принудителното изпълнение на публичните вземания, както и доказване с ново приложение на методите на правно изследване на съществени страни в съществуващите научни проблеми и теории за принудителното изпълнение на публичните вземания.

Приносите в дисертационния труд са в два аспекта – теоретични приноси, с които са надграждат съществуващите към настоящия момент теоретични виждания и правните изследвания в областта на принудителното изпълнение на публичните вземания и практическа приложимост на труда за обучение на студенти по право и повишаване на квалификацията на юристи от практиката по изследваната проблематика и за дейността по нормотворчество и правоприлагане.

Като общи приносни моменти могат да се посочат следните:

Дисертационният труд е съобразен с действащото законодателство през 2021 г., включително и последните изменения на ДОПК и анализът на актуалната редакция на нормативната уредба е принос в правната теория.

Приносен характер имат направените в заключението на дисертацията осемнадесет предложения за подобряване на законодателството уреждащо принудителното изпълнение на публичните вземания. Предлаганите изменения *de lege ferenda* са съобразени с действащото законодателство към 01.01.2021 г. и са навременни. Дори и всяко предложение да подлежи на научна и практикоприложна дискусия, предложенията могат да се оценят като предложения за прецизиране на правната уредба, преодоляване на съществуващи празнини и още по съществени гаранции за правата и законните интереси участниците (държавните органи и задължените лице) в производството по принудително изпълнение на публичните вземания. Фактът, че авторът поставя тези въпроси в дисертационния труд показва, че при правоприлагането на нормативната уредба съществуват спорни въпроси, които авторът въз основа на утвърдените теоретични разбирания, натрупания от него практически опит и умение за анализ се опитва да разреши.

Според мен с приносен характер е обобщаването и анализа на натрупващата се съдебна практика в областта на правната уредба на принудителното изпълнение на публичните вземания. Обобщаването на развиващата се съдебна практика, която поради развитието ѝ може и да е противоречива, е не само с теоретично значение, а и с пряко приложно значение за правоприлагането.

Като специални приносни моменти в дисертационния труд могат да се посочат следните:

С приносен характер е разглеждането на фигурата на взыскателя и анализът на проблема, когато от страна на взыскателя стоят няколко кредитори и конкуренцията помежду им.

Намирам за верен и съответстващ на принципът на съразмерност изводът на авторът, че „изпълнителните действия, които предприема органът по изпълнение трябва да са винаги съразмерни с дължимото от длъжника и в съответствие с неговото поведение, защото противното би довело до грубо нарушаване правата на последния“ (с.40).

Според мен с приносен характер е анализът на връчването на съобщения в принудителното изпълнение по ДОПК, включително и по електронен път (§4, глава първа). Тази материя е малко изследвана в правната литература с приложимост в принудителното изпълнение на публичните вземания.

Споделям предложението на автора *de lege ferenda* списъците на несеквестрируемите вещи за всекидневна употреба да бъдат уредени в нов нормативен акт издаден по реда на Закона за нормативните актове и отговарящ на съвременните социално-икономически условия на живот на гражданите (с.75).

С приносен характер са разсъжденията за служебното прилагане на института на погасителната давност по реда на чл. 173 ДОПК (с.121- с.122). Този въпрос е актуален с оглед баланса на интересите за осигуряване на приходи в държавния бюджет и защитата на правата и законните интереси на гражданите.

С приносен характер намирам разсъжденията на автора в §4, глава втора за конкуренцията между принудително изпълнение по реда на ДОПК и други изпълнителни производства. По тези въпроси авторът надгражда съществуващите теоретични разбирания, като ясно очертава и практически проблеми при правоприлагането.

С приносен характер са коментарите и изводите по отношение на новата редакция на чл. 216 – в сила от 1.01.2021г. уреждащ недействителността на действия и сделки на длъжника.

С приносен характер е обсъждането на прилагането на принципа за съразмерност в обезпечителното производство (§1, глава трета), което намирам за особено важно с оглед гарантирането на правата и законните интереси на гражданите и осигуряване на възможността свободно да развиват стопанска дейност.

С приносен характер е обсъждането и на възможността за налагане на заповед върху вземанията на длъжника по платежна сметка, открита при доставчик на платежни услуги, който не е банка (чл. 202, ал. 7 от ДОПК). Това не е нов, отделен способ на изпълнение, а се разглежда като разширяване обхвата на изпълнението върху вземания от банки (с.186), но този способ е съобразен с влезлия през 2018г. в сила Закон за платежните услуги и платежните системи.

Споделям разбирането на автора за необходимост *de lege ferenda* от унифициране разпоредбите на изпълнение в ДОПК и ГПК по отношение оценяване на вещи, тъй като различното третиране е в ущърб и на вискателя, който желае максимална цена с цел пълното удовлетворяване на вземането си, и на длъжника, който макар и да е обект на принуда, следва да има своите права, както и правна защита на законните му интереси (с.209)

Смятам, че приносите в дисертационния труд доказват значимостта на разработката за правната наука и практиката по прилагането на действащото законодателство, както и за неговото усъвършенстване.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

В процедурата за защита на дисертационния труд са представени самостоятелно публикувани от докторанта четири броя статии и една статия приета за печат: „Проблеми на двойствения режим при принудително изпълнение на публичните вземания“, „Основания за започване на производството по принудително изпълнение“, „Понятието за публично вземане и неговото развитие в българското право“, „Призоваване в изпълнителния процес по ДОПК“, „Имущество подлежащо на принудително изпълнение“. Статиите с свързани с проблемите обсъждани в дисертационния труд и в синтезиран вид очертават изводите от правното изследване и критичните виждания на автора за правната уредба.

9. Лично участие на докторантката

Смятам, че формулираните приноси и получени резултати са лична заслуга на докторантката. Те са изградени въз основа на теоретичните разбирания в правната литература и практическите проблеми при прилагането на правната уредба на принудителното изпълнение на публичните вземания и не са взаимствани от други познати ми изследвания и публикации.

Мнението ми съответства и на представената декларация за вярност и достоверност от докторантката.

10. Автореферат

Авторефератът коректно отразява основното съдържание на дисертационния труд, съставен е според традициите за съставяне на автореферати в научно направление 3.6. Право. Точно са отразени основните резултати постигнати в дисертацията.

11. Критични забележки и препоръки

Проведено изследване по мое мнение можеше да бъде допълнено и с още една глава, в която самостоятелно да се разгледа процедурата за взаимна помощ с държавите членки на Европейския съюз при събиране на публични вземания уредена в ДОПК. Тази тема може да представлява и самостоятелен предмет на изследване.

Не споделят предложението на дисертанта за допускане на обезпечителна мярка възбрана върху несеквестируемото имущество на длъжника, чрез изменение на нормата на чл.193, ал.3 от ДОПК с аргумент, че“ възбраната не ограничава и не нарушава правото на собственост извън аспекта на правото на разпореждане, т.е. по отношение на владение и ползване“. По мое мнение от една страна такава промяна нарушава защитната функция на разпоредбата за несеквестируемо имущество, а от друга се нарушава гарантирането на правото на собственост в пълния му обем, а действащата правна уредба е достатъчна според мен за пропорционална защита на правата публичния взыскател.

12. Лични впечатления

Непознавам лично докторантката, но запознаването ми с дисертационния труд и публикуваните статии ми дават основание да твърдя, че тя е изграден юрист с натрупан практически опит, със задълбочени познания по обсъжданата в дисертационния труд проблематика, който има способността да установява проблеми в правната уредба и куража публично да ги дискутира и предлага решения за преодоляването им.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръчвам на докторантката да публикува дисертационния труд, за да може да бъде полезен както за правоприложителите, така и за обучението на студентите по право и да продължи задълбочените си изследвания по проблемите поставени в дисертационния труд, като следи развитието на практиката по прилагането на правната уредба

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Юридическия факултет при ПУ „Паисий Хилендарски“, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Донка Георгиева Пехливанова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност “Право“ като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Донка Георгиева Пехливанова област на висше образование: Стопански, социални и правни науки, професионално направление - 3.6 Право, докторска програма - Административно право и процес.

25.04. 2021 г.

Рецензент: проф. доктор по право Сашо Пенев